

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка впливу на довкілля

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

галузь знань 26 – Цивільна безпека
(шифр і назва)

спеціальність 263 –Цивільна безпека
(шифр і назва)

освітня програма Охорона праці
(шифр і назва)

вид дисципліни професійна підготовка, вибіркова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання денна
(денна / заочна)

Харків – 2023 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни

Оцінка впливу на довкілля

Розробник:

доцент, канд. техн.

(підпис)

Олена МАКСИМЕНКО

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

«Безпека праці та навколишнього середовища»

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

(ім'я та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми Охорона праці,
спеціальність 263 – Цивільна безпека, галузь знань 26 – Цивільна безпека

Кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва кафедри на якій викладається дисципліна)

Гарант ОП Людмила ВАСЬКОВЕЦЬ 30.08.2023 р.
(ПІБ) (Підпис, дата)

Завідувач кафедрою Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ПІБ) (Підпис, дата)

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення застосування правових та організаційних засад оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів.

У процесі вивчення дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» у студентів формуються наступні **компетентності**:

- **ІК** – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.

- **ЗК 1** – Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- **ЗК 4** – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- **ЗК 10** – Прагнення до збереження навколишнього середовища.

- **СК 1** – Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.

- **СК-3** – Здатність до застосування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від небезпек техногенного і природного характеру та обґрунтованого вибору засобів та систем захисту людини і довкілля від небезпек.

- **СК-7** – Здатність обґрунтовано обирати та застосовувати методи визначення та контролю фактичних рівнів негативного впливу вражаючих чинників джерел надзвичайних ситуацій на людину і довкілля.

- **СК-8** – Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об’єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.

Результати навчання:

РН 3 Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту,

охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.

РН 7 Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.

РН 10 Розробляти та використовувати технічну документацію, зокрема з використанням сучасних інформаційних технологій.

РН 13 Класифікувати речовини, матеріали, продукцію, процеси, послуги та суб'єкти господарювання за ступенем їх небезпечності.

РН 14 Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки.

РН 15 Пояснювати номенклатуру, класифікацію та параметри вражаючих чинників джерел техногенних і природних надзвичайних ситуацій та результати їх впливів.

РН 22 Знати властивості горючих речовин і матеріалів, механізм виникнення процесів горіння і вибуху.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Іноземна мова	Переддипломна практика
Правознавство	Атестація
Організація контролю та експертиза устаткування підвищеної небезпеки	Переддипломна практика
Безпечна експлуатація інженерних систем і споруд	Атестація
Безпека виробничих процесів і устаткування	Переддипломна практика
Екологія	Атестація
Промислова екологія	Переддипломна практика

..

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залк
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1
5	120 /4	48	72	32		16	-	4	2	-

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає – 40,0_ (%).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	4	<p><i>Змістовий модуль № 1.</i></p> <p><u>Тема 1. Оцінка впливу на довкілля як інструмент попередження негативного впливу на навколишнє середовище.</u></p> <p>Законодавча база України щодо оцінки впливу на довкілля (ОВД) та оцінки впливу на навколишнє середовища (ОВНС). Зміст і суб'єкти оцінки впливу на довкілля. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля.</p>	1-7, 9
2	П.З	2	<p>Практичне заняття № 1 <u>Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.</u></p>	1-9
3	Л	4	<p><u>Тема 2 Процедура здійснення оцінки впливу на довкілля.</u></p> <p>Категорії видів планової діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля. Класи наслідків (відповідності) діяльності. Підстави для здійснення оцінки трансграничного впливу на довкілля згідно з міжнародними зобов'язаннями України.</p>	1-7, 9
4	П.З	2	<p>Практичне заняття № 2 <u>Критерії визначення планованої діяльності, її розширення та зміни, які не підлягають оцінці впливу на довкілля.</u></p>	1-9
5	Л	4	<p><u>Тема 3 Громадське обговорення.</u></p> <p>Гласність оцінки впливу на довкілля. Законодавче і нормативно-правове забезпечення доступу громадськості до екологічної інформації. Урахування громадських інтересів при розробленні та реалізації проектів екологічно небезпечних об'єктів і видів діяльності .</p>	9,13- 15
6	П.З	2	<p>Практичне заняття № 3 <u>Критерії визначення планованої діяльності, її розширення та зміни, які не підлягають оцінці впливу на довкілля.</u></p>	1-9

7	Л	4	<u>Тема 4 Об'єкти оцінки впливу на довкілля.</u> Інформування громадськості про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Інформація про висновок з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності.	9, 11-13
8	П.З	2	Практичне заняття № 4 <u>Складання «Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля.</u>	1-9
9		1	Контрольна робота 1. Змістовий модуль № 2	1-13
10	Л	4	<u>Тема 5 Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.</u> Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації. Звіт з оцінки впливу на довкілля. Нормативно-методичне забезпечення та стандартизація підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля.	1,9,13-16.
11	П.З.	2	Практичне заняття № 5 <u>Складання Повідомлення про планову діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.</u>	
12	Л	4	<u>Тема 6 Звіт з оцінки впливу на довкілля.</u> Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля. Врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності.	1,13-16
13	ПЗ	2	Практичне заняття №6 <u>Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля.</u>	9-11
14	Л	4	<u>Тема 7 Оцінка транскордонного впливу на довкілля.</u> Оцінка транскордонного впливу на довкілля. Процедура здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля. Схвалення результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля.	9, 11-13
15	ПЗ	2	Практичне заняття №7 <u>Зміст та структура звіту з оцінки впливу на довкілля.</u>	1,9,16.
16	Л	4	<u>Тема 8 Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля</u> Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Тимчасова заборона (зупинення) та припинення діяльності підприємств у разі порушення ними.	13-16
17	КР	1	Контрольна робота.	11-16
	СР	66		1-16
Разом (годин)		120		год

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу.	20
2	Підготовка до практичних (лабораторних) занять	20
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	26
	Разом	66

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання не передбачені.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Дисципліна «Оцінка впливу на довкілля» вивчається шляхом розкриття сутності теми на лекціях та під час самостійної роботи.

Під час лекцій використовується:

- пояснювально-ілюстративний метод, коли студенти одержують знання з законодавчих документів, учбової або методичної літератури, сприймаючи і осмислюючи надані положення, визначення факти, висновки;
- репродуктивний метод (репродукція – відтворення), коли розглядаються певні ситуації і виконуються відповідні різноманітні завдання за інструкціями, приписаннями, правилами згідно приведеним зразкам для аналогічних ситуацій, що дозволяє сформулювати знання, навички і вміння у студентів, а також опанувати основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікацію).
- дослідницький метод, коли проводиться порівняльний аналіз законодавчих документів в різних редакціях, спостерігаються відмінності і робляться самостійні висновки щодо змін в політиці держави у сфері соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

Під час самостійної роботи студенти опановують матеріал, який не викладається на лекціях, виконуючи пошук джерел необхідної інформації і обґрунтовуючи зроблені висновки.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ХП». При вивченні студентами дисципліни передбачається два види контролю: змістовий модульний та підсумковий.

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, виступів на практичних заняттях, тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом тестування за змістовними модулями;
- практичних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль проводиться в усній формі по білетах.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до іспиту з навчальної дисципліни за умови відвідування лекцій та виконання індивідуальних завдань, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. – Розподіл балів відповідно до тем змістовних модулів

Робота на лекціях	Практичні роботи	Індивідуальне завдання	Контрольна робота (1-й та 2-й модулі)	Сума
20	20	10	50	100

Аудиторні заняття (100%):

- лекції – 26 %;
- практичні заняття – 32
- відповіді на тести – 50 %.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 2). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно” чи „незадовільно”) та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та вмінь: національна та ECTS

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання містять певні неточності;
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі. 	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.
64-74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі. 	Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі.
60-63	E	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі. 	Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано

				висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі.
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Складовими частинами комплексу навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» є навчальний контент (конспект лекцій, що надсилається студентам), завдання для самостійної роботи, питання тестів двох модульних контрольних та інші методичні матеріали, які є в наявності.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» зі змінами, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України №347 від 10 травня 2018 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>), інформація про навчально- методичне забезпечення навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля», робоча програма та силабус розміщені на офіційному сайті кафедри «Безпека праці та навколишнього середовища» – <http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/wp-content/uploads/sites/171/2022/01/opp-2021.pdf>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Екологія : навч. посіб. / В. В. Березуцький, Л. А. Васьковець, О. М. Древаль ; за ред. проф. В. В. Березуцького. - Х. : Н ТУ «ХПІ», 2016 . – 420 с. http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/wp-content/uploads/sites/171/2017/02/ecology.pdf
2	Оцінка впливу на довкілля: можливості для громадськості (посібник) / Є. Алексєєва [за заг. ред. О. Кравченко] – Видавництво «Компанія “Манускрипт”» – Львів, 2017. – 36 с. http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/EPL_OVD_posibnuk_Net.pdf
3	Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. навч. посіб. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с. https://jm.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/posibnik_1623674876.pdf
4	Екологічне право України : курс лекцій / за ред. д-ра юрид. наук, проф. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ«ОЮА» Каракаша І. І. – Одеса : 2020. – 321 с. http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12547
5	Оцінка впливу на довкілля та участь громадськості: аналітичний порівняльний європейського та українського законодавства та рекомендації щодо впровадження європейських стандартів в Україні – Видавництво «Компанія “Манускрипт”» – Львів, 2013. – 98 с http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Broshura_EPL_2013_CHANGE.pdf
6	Стратегічна екологічна оцінка: посібник/ [уклад.: Г.Б. Марушевський]. К.: К.І.С., 2014. – 65 с. http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2015/Marushevskiy_2014_88.pdf
7	Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості: посібник. – Львів Вид-во «Компанія» Манускрипт», 2017. – 27 с. https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/EPL_CEO_posibnuk_Net.pdf

Допоміжна література

8.	ДСТУ ISO 14040:2013 Екологічне управління. Оцінювання життєвого циклу. Принципи та структура. http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=70997
9.	Європейська інтеграція у сфері екологічної оцінки: ОВД та СЕО. https://menr.gov.ua/files/docs/news/Broshure__2.pdf
10	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля. // Урядовий кур'єр. № 1 від 03.01.2018 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2017-%D0%BF#Text

11	Постанова КМУ «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#Text
12	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017р.) . https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text
13	Єдиний реєстр оцінки впливу на довкілля. http://eia.menr.gov.ua/

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

14.	Офіційний сайт Верховної Ради України https://zakon.rada.gov.ua/laws
15.	Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України http://www.mon.gov.ua
16.	Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України https://mepr.gov.ua/
17.	Наукова періодика України. Бібліотека ім. В. Вернадського http://nbuv.gov.ua/node/554
18.	Служба охорони природи – Інформаційний центр https://sop.org.ua/
19.	Науковий центр прикладних екологічних досліджень http://env.teset.sumdu.edu.ua